

Auerochs, tako Voja = Volja — Zuchtstier, sansk. apen, horvaško-slov. japa.

Na Pohorji se veli mlad voliček (das Ochsenkalb) terks, terkselj, metath. treks, trekselj, in ta beseda nam razloži ime: VOLTREX, ktero tudi na kranjskem kamnu stoji.

Al ne nahajamo samo Voltora*), Voljapa, Voltreksa, temoč tudi poznamovanje za darivnega vola v imenu: VOLTREIBVS = Voltreb, der Opferochs, od trjebiti, purgare, trjeba, res idolo immolata. Tukaj najdemo, da je pisatelj EI rabil za je = sansk. ê, kakor v staroprusčini: deiwas, Bog, sansk. dêvas. Starslovenski glasnik: Ё, je, še slovensko ljudstvo pogosto izgovarja kakor ei, primeri okoli Marburga: leipo, beilo¹⁾ i. t. d. = staroslov. ljepo, bjelo. Razun teh imen po govedu še se najde na kranjskih kamnih ime BVIVS = Buj, v besedi Bujvol = Bivol, der Büffel iz themata bu. Da thema bu pomenjuje to, kar ur, magnus, fortis, sem že pokazal v svojem članku: Ueber zwei Wörter aus der Sprache der alten Panonier v „Mittheilungen des hist. Vereins für Krain, April 1857, str. 57“ in sem thema bu postavil k gerškemu βov v sostavcih: βovπαις βovγαυος itd. Tudi v staročeščini najdemo bu-jarost, die Urkraft, v polščini se govedo vol veli: bujak. Imena Voltar in Japon najdeš v staroterški fari na Štorskem blizu Slovenjega gradca.

Jasniših dokazov vendar ni treba, prepričati se, da so prebivavci Kranjskega za Rimljanom bili Slovenci.

O zadevi Vodnikovega spomenika.

Ako je res ta zadeva še „offene Frage“, da vsakdo slobodno svoje misli o nji brez vseh ovinkov in zadržkov na dan dá, dovolite tedaj še meni par besed o nji spregovoriti. Bom kratek, kolikor se mi bo dalo, da še za druge veljavnejše mnenja prostora ostane.

V obče se potegnem za gospod Majarjev predlog, da bi namreč koristnejše bilo za nas Slovence v današnjih okoljih, ako bi od Vodnikovega gradiva mu živ, duševen, ne pa materialen spomenik postavili. — Res, da „veje čaroben duh okolj tacega spomenika“, da ga obdaja neki nadušiven genij, kateri spodbuja in obuja posnemovavne čuti v ogledovavcu, kateri jači v mladih persih domoljubje in plemenito častohleple! Res, da bi bil takšen spomenik neprecenljiv kinč beli Ljubljani, da bi dal verh vsega tega še zaslužka kakošnemu domačemu umetniku! — Al pogledjmo vse to od druge, od praktične strani. Saj je naše stoletje v vsem le praktično! — Postavimo, da je naše tajno zahtevanje, se pokazati s stavbo materialnega spomenika ptujemu svetu: da namreč tudi mi imamo mož za narod toliko doslužnih, da jim gré spomenike staviti, da tudi mi nismo „gens barbara“, da spoznamo njih zasluge in da jih v spomenikih čislamo in povekšujemo. Motrite pa od strani tako zvanih „voyageurjev in touristov“, to je, ljudi, kateri gredo samo zato po svetu, da se ogledujejo po njem; motrite jih pred kakošnim spomenikom stoječe, kaj delajo? S „cvikerjem“ v očesu ga ponoslujejo od vseh strani zijale prodajaje! Zakaj da tukaj stoji, kaj da pomeni, za to se malokdaj brinijo! K večjemu da ga kdo v svoj „Reiseskizzenbuch“ narisa, da potem morda pokarikaturen v „Leipziger Illustrirte“ po svetu potuje od grada do grada. Poglavitni (ne rečem vseskozi) namen

*) Sorodne debla besede vol so: staronordiški: boli, bauli, angleški: bullock, irski: bollog, bolan, novonemški: bulle, anglosaks.: bulluca. Pis.

¹⁾ Primeri Miklosič „Vergleich. Grammatik“ I, 240. Zato se tudi najde oblika VEITRON = Vetron cerkvenoslov. Vjetron na koroškem kamnu v napisu: VEIRTONI BVTTONIS filio et TETTAE ADNAMATI filiae itd., v katerem napisu so: Vetru, Buto, Teta in Adnamat čisto slovenske imena. Pis.

takošnih potnikov je umetnost. Zato le malokdaj, in le memogredé poprašujejo po zaslugah moža, kateremu spomenik veljá, še manj pa po onem, ki ga je dal staviti, vselej pa se zanimivljajo po umetniku, ki si ga je domislil in zgotovil. Slovenci! za te baže ljudi morda ne bomo nalašč Vodnika v spomenik stavili! To ni bil naš namen, ko smo darovali! Kaj ne da ne?

Kdor zares po naših slavnih možeh in po njih delih poprašuje, ne bo po tergih in po ulicah za-nje popraševal; šel bo pod okenca naših knjigoteržcev, šel bo k našim antikvarom, šel bo v naše arhive, šel bo v naše muzeje! Za to bažo mož bi bilo pa odveč, Vodnika v železo ali kamen djati!

Kar pa nas zadeva, nas domače, mi imamo že spomenik in sicer spomenik, ki si ga je Vodnik sam postavil v svojih neumerljivih delih. In nazadnje vendar le resda praktičen človek v takem spomeniku le „možiceljna“ vidi. — In kaj so dan današnji vse slavo-staje starih Gerkov in Rimljanov? kaj drugega, kakor revne razvaline, ki v človeku le otožnost zbujaajo! In kaj veljajo v primeri z njihno duševno zapuščino?

V tem se slagajo moje misli z gospod Majarjevim predlogom.

Da bi se pa nabrani dnarji ali njih letne obresti obračali v darilo dijakom, kateri izverstno napredujejo v slovanščini v obče, v tem sem drugih misel, ravno zavolj tistih vzrokov, ktere je gospod Josip Novak v 45. listu „Novic“ nam naštel.

Da se ni več nabralo za spomenik kakor v okrogli številki blizu 1200 fl., tega ni morda kriva mlačnost slovenskih sere za domačo reč. Krivo bi se sodilo, da bi se tako mislilo! Glejmo na broj dariteljev in ne na množino dara! Časi so težki, življenje je drago! Vse slovenske okrajine so prostovoljno donašale svoje prineske na oltar domovine, zvan korotanskih Slovincov, katerih je le celó celó mala šakica dobro znanih, vselej zvestih rodoljubov priromala.

Ne vém, ali se bo kdo dariteljev obotavljal privoliti, da bi se nabrani dnarji koristnejše rabili v napredek našega slovstva, in v podpiranje naših pisateljev obračali, kakor pa v stavbo materialnega spomenika potrosili. Marsikdo ima morebiti kaj dozorelega „v omari“, ako nas znamenja ne varajo, — ali na dan ne more ž njim, kjer mu cvenka manjka! Temu je treba denarjev, nam pa knjig.

Uzajemnost naj tedaj veljá! Se vé da bi se mogli tiskarni stroški po razprodaji delca glavniči z obresti vred poverniti, in verh tega v večje obogatjenje glavniče še kakošen odstotek suhega dobička doračuniti!

Po takem načinu bi se dale saj najpotrebnejše knjige na dan spraviti. Pozneje, ako že ne gré drugač, postavimo spomenik. Denar se bo medčasno po svojih obrestih pomnožil. Zdaj pa naj služi našim pisateljem v obče zajemalo; naj nam bo mala matica slovenska!

V Zagrebu.

K. Žavčanin.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

LXIII.

Vštric stare Kahire stoji na levi ali zahodni strani Nila drugo mestice z imenom Gize ali Džize. Res, da mestice to nima samo na sebi nič posebnega; vendar me je jako mikalo tje iti, ker mi je znano bilo, da je tu neka zanimiva starodavna egiptovska naprava. Zato napravim tovarše, da se čez široko reko prepeljemo in v Džize podamo. — Omenjena naprava, v kateri se piščeta brez kokelj valé, je v nekem nizkem poslopji na severni strani mestica, in ni družega ko nekakošna dolga, neko-liko v tla vdellana peč iz opeke na dvoje nastropje — in v vsakem nastropji je več predalov, ki so med seboj v